

[KidOR)

Stichting Kunst in de Openbare Ruimte [KidOR)

Samenvatting Masterplan Kunst in de Openbare Ruimte

In 2004 is door Stichting Kunst in de Openbare Ruimte Bergen op Zoom, afgekort [KidOR) het Masterplan 'Kunst in de Openbare Ruimte' opgesteld, dat door het College van Burgemeester en Wethouders van Bergen op Zoom is geaccordeerd als beleidsplan voor de gemeente.

In 2006 is dit Masterplan geactualiseerd met het doel te komen tot een totalisatie op kunst in de openbare ruimte in Bergen op Zoom.

In het vernieuwde Masterplan neemt 'De genius locus van Bergen op Zoom' een centrale plaats in.

Samenwerking

Het in 2006 gesloten convenant (samenwerkingsovereenkomst) tussen de gemeente Bergen op Zoom en de Stichting [KidOR) vormt het fundament voor de realisatie van het Masterplan in de komende jaren. Het Masterplan zal in deze samenwerking het richtinggevende beleidsdocument zijn.

Doelstelling van het Masterplan

Het Masterplan 'Kunst in de openbare ruimte' biedt een evenwichtig en samenhangend beleidskader voor het realiseren van kunst in de openbare ruimte in de gemeente Bergen op Zoom. Het Masterplan is bedoeld als referentiekader voor alle initiatieven die gericht zijn op de inrichting van de openbare ruimte. Het

Masterplan wordt gebruikt om gemeentelijk beleid voor kunst in de openbare ruimte gestalte te geven. Binnen het Masterplan wordt aan verschillende groeperingen en individuen de ruimte geboden om initiatieven te ontplooiën.

Naast het realiseren van concrete projecten beoogt het plan een stimulerende werking te hebben op de betrokkenheid van de inwoners van Bergen op Zoom bij de inrichting van de openbare ruimte en de plaats die kunstuitingen daarin kunnen hebben.

Het Masterplan moet er toe bijdragen dat er samenhang ontstaat tussen zowel de initiatieven alsook tussen de verspreide kunstuitingen in de verschillende wijken.

De verscheidenheid aan kunstvormen die

gerealiseerd zijn en nog gaan worden kan vanuit deze 'over-all-visie' worden gestuurd.

Uitgangspunten

Leven en beleven

Uitgangspunt voor de gemeente Bergen op Zoom is dat kunst in de openbare ruimte wordt gezien als een belangrijk element in een leefbare stad. Kunst gericht dus op de leef- en belevingswereld van huidige en toekomstige bewoners.

Voor hen in de eerste plaats moeten kunstuitingen in de openbare ruimte een meerwaarde vormen. Waar bij de inrichting van een stad doorgaans rationele overwegingen het stadsbeeld bepalen, bieden kunstuitingen de ruimte voor het beleven van emoties. De openbare ruimte is bij uitstek de plek waar het collectieve leven plaats vindt, waar mensen elkaar ontmoeten, spelen, praten, werken, beminnen, kortom waar ze samen een samenleving vormen en zich daar dan ook thuis moeten voelen. Waar kunstuitingen vaak een boodschap vertolken, prikkelen en/of tot denken aanzetten, leveren ze een bijdrage aan de ontwikkeling van waarden en normen.

Kunstobjecten kunnen ook gezien worden als symbolen, als tekens die de openbare ruimte markeren, afgrenzen en duiding geven in de betekenis van: dit is openbaar, dit is van ons allen.

Bergen op Zoom, cultuurstad

Door een samenhangend kunstbeleid voor te staan, streeft [KidOR] in samenwerking met de gemeente Bergen op Zoom naar een gevarieerd, kwalitatief hoogstaand en door de hele gemeente heen verspreid kunstaanbod. Tezamen met tijdelijke expositie van kunst in de openbare ruimte - in de meest brede zin van het woord - moeten deze initiatieven leiden tot een beter woon- en werkklimaat voor de inwoners maar ook tot een verhoogde aantrekkingskracht voor een in kunst geïnteresseerd publiek.

Betrokkenheid van de burgers

Deze uitgangspunten impliceren dat bij de realisatie van de plannen aan de betrokkenheid van de burgers groot belang gehecht wordt. Waar kunstwerken in de directe leefomgeving van mensen worden geplaatst moet grote zorg worden besteed aan hun beleving en inbreng.

Tijdelijkheid en diversiteit

Kunstuitingen in de openbare ruimte hoeven geen eeuwigheidswaarde te bezitten. Als een beeld geen 'boodschap' meer overbrengt, geen emotie meer ontlokt, heeft het feitelijk zijn taak volbracht. Kunstuitingen mogen dan ook vergankelijk zijn, wegroesten of wegrotten, of gewoon geruimd worden

Soorten kunstuitingen

Het Masterplan 'Kunst in de Openbare Ruimte' is zonder vooringenomenheid gericht op alle soorten kunst: van figuratief tot abstract, maar ook kunstuitingen die niet van de traditionele materialen brons, steen of staal zijn gemaakt, zoals installatiekunst, licht- en geluidskunst et cetera.

Het kunnen kunstuitingen zijn die dichtbij de mensen en de dagelijkse emotie staan en kunstuitingen die tot nadenken aanzetten; kunstuitingen met een grote 'K' en 'laagdrempelige' kunst; kunstuitingen als versiering en aankleding van de ruimte; kunstuitingen in het kader van historie of herdenking, of in het kader van feesten en bijzondere gelegenheden.

Verwezenlijking doelstellingen

Om de doelstellingen van het Masterplan te verwezenlijken zal [KidOR] de stedenbouwkundige ontwikkelingen op de voet volgen en hierop actief en op gepaste wijze inspelen. Bij de gemeente zal het een automatische moeten worden om [KidOR] van meet af aan bij projecten te betrekken. Daarnaast initieert [KidOR] zelf projecten en coördineert zij initiatieven van andere groepen of de gemeente ter verwezenlijking van de doelen. [KidOR] streeft er naar om binnen alle door haar en door anderen geïnitieerde plannen een blijvende samen-

hang aan te brengen en de achterliggende filosofie te bewaken.

De onafhankelijke status van [KidOR] wordt gewaarborgd doordat zij uitsluitend faciliterend, adviserend en organiserend te werk gaat. De inhoudelijke kant van de projecten van de Stichting wordt in principe door onafhankelijke deskundigen beoordeeld. In het convenant van de gemeente Bergen op Zoom en [KidOR], worden taken en verantwoordelijkheden van de gemeente én [KidOR] expliciet beschreven.

Doelgroepen

Op basis van de hiervoor beschreven doelstellingen en uitgangspunten van het Masterplan kunnen vijf verschillende doelgroepen worden aangeduid waarop [KidOR] zich expliciet zal moeten richten:

- bewoners
- bezoekers/toeristen
- jeugd
- kunstenaars
- beleidsmakers.

Genius locus

Aan de 'genius locus' - het bijzondere - kunnen thema's worden ontleend waardoor een thematische en ruimtelijke samenhang tussen projecten voor beeldende kunst kan worden gerealiseerd.

Wat is de 'genius locus' van Bergen op Zoom? Wat zijn de bijzondere en karakteristieke eigenschappen, die mede bepalend zijn voor de identiteit van Bergen op Zoom en haar inwoners. Met andere woorden wat onderscheidt het van andere plaatsen. Het gaat daarbij ook om het 'geheim' van de plek te ontdekken door inzicht te krijgen in de cultuurhistorische aspecten ervan en het ontrafelen van de achterliggende verhalen. Bovendien is het ook van belang om de ambities van 'Bergen op Zoom' te kennen met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling. Hoe wil de gemeente zich de komende jaren profileren en positioneren?

Aan de 'genius locus' kunnen, zoals gezegd, thema's ontleend worden voor de kunstprojecten, hij vormt een inspiratiebron voor kunstenaars en stelt hen in staat hierop in te spelen dan wel - kritisch - op te reageren. Hij kan een leidraad zijn voor het uitzetten van kunstroutes en als 'kapstok' gehanteerd worden om een ruimtelijke en/of thematische samenhang aan te brengen tussen verschillende kunstprojecten, die in samenhang met gebiedsgerichte ontwikkelingen worden geïntegreerd.

Bergen op Zoom kan getypeerd worden als:

- dé Brabantse kuststad met een rijke cultuurhistorie;
- gelegen op de rand van de Brabantse wal

tussen bossen en de Schelde-Rijndelta op de grens van land en water, zand en klei, hoog en laag;

- maar ook als een stad in ontwikkeling, gelegen tussen de mainports Rotterdam en Antwerpen, die zich met ambitie en vernieuwende projecten, ook op het gebied van de beeldende kunst opmaakt voor een duurzame toekomst.

Bij wijze van samenvatting zijn de volgende vier aspecten te destilleren uit de 'genius locus', die als hoofdthema's aangewend kunnen worden voor kunstprojecten:

- de rijke cultuurhistorie van Bergen op Zoom versus ontwikkeling. Oud versus nieuw;
- de contrasten in het landschap; de bijzondere geomorfologie van de Brabantse wal met de steilrand, die vrij abrupt de overgang markeert van de hoger gelegen Brabantse zandgronden naar de open Zeeuwse delta;
- de relatie stad en land (de randen). Verweving/scheiding stad en land/water, hoog/laag;
- de hoofdinfrastructuur; de 'etalage' van Bergen op Zoom voor de passanten / bezoekers.

Werkgebieden

De stadsontwikkelingsprojecten

Voor de uitvoering van het Masterplan 'Kunst in de Openbare Ruimte' wordt wat de fasering betreft zoveel mogelijk aangesloten bij de planning van de in (her-)ontwikkeling zijnde gebieden binnen de gemeente.

Tijdelijke kunstexperimenten

Los van de hierboven beschreven inbedding van kunstprojecten in de plannen voor stedelijke vernieuwing, die vooral zal resulteren in meer permanente kunstwerken, kunnen tijdelijke kunstprojecten worden geëntameerd.

Beeldenbiënnale

Op initiatief van [KidOR] danwel in samenwerking met plaatselijke kunstenaars-groeperingen zal eens in de twee jaar een Beeldenbiënnale worden georganiseerd, waar nationale en internationale kunstenaars hun werk kunnen tonen.

Ondersteuning kunstenaarsinitiatieven

Om te voorkomen dat kunstprojecten uitsluitend van 'bovenaf' en 'beleidsmatig' worden geïnitieerd, waardoor er minder ruimte blijft voor initiatieven uit de kunstenaarswereld zelf, wil [KidOR] kunstenaarsinitiatieven actief ondersteunen en stimuleren. [KidOR] zal daarbij dan een bemiddelende, faciliterende en adviserende rol vervullen. De inbreng betreft zowel individuele kunstenaars als kunstenaarscollectieven en kan zowel plaatselijk, regionaal of landelijk zijn gericht.

Toerisme en manifestaties

Het Masterplan wil Bergen op Zoom uitdrukkelijk op de kaart zetten als Kunststad, als stad waar de beeldende kunst in de openbare ruimte gezien mag worden. Dat betekent dat expliciet aandacht besteed moet worden aan de toeristische mogelijkheden in de meest ruime zin van het woord.

Educatie

Teneinde de kunst in de openbare ruimte de betekenis te geven die in de doelen en uitgangspunten van het Masterplan zijn verwoord, is het van belang om educatieve activiteiten te ontplooiën en de schijnbare kloof tussen de jeugd en kunst te overbruggen. [KidOR] wil daarom uitdrukkelijk aandacht schenken aan de jongerencultuur.

PR en communicatie

PR en communicatie in de volle breedte zijn noodzakelijk om de doelen van het Masterplan te realiseren. Gezien de diversiteit van de doelgroepen, de landelijke uitstraling en de na te streven kwaliteit zijn PR en communicatie voor [KidOR] een apart speerpunt in haar beleid. Naast de hierboven genoemde middelen tot externe communicatie, heeft [KidOR] een website ontwikkeld waarop naast nieuwsfeiten ook de projecten staan omschreven. Ook bevat de website het totale beeldenbestand van de gemeente Bergen op Zoom in beeld, voorzien van achtergrondinformatie.

Middelen

Om de plannen zoals verwoord in het Masterplan te realiseren zal [KidOR] gebruik maken van:

- Overheidssubsidies
- Sponsoring & Acties

- Structurele gelden uit de planontwikkelingsgebieden

Collectievorming / kunstexperiment

De overwegingen die zullen worden gehanteerd bij de keuze en het tot stand komen van kunstwerken kunnen sterk variëren. Enerzijds is er de samenhang die wordt gezocht vanuit cultuurmaatschappelijke overwegingen. Daarnaast zullen er overwegingen zijn die vooral gaan over de ontwikkeling van de kunst zelf.

In die zin kan Bergen op Zoom worden gezien als een beeldenpark, een openbaar museum, waarin zorgvuldig een collectie wordt opgebouwd die voor een bezoeker de moeite waard is.

Voor de keuze van kunstwerken kan dat betekenen dat gezocht wordt naar een bepaalde kunststroming, of zelfs een specifieke kunstenaar waarvan het werk in de collectie nog ontbreekt. Anderzijds kan er bewust ruimte worden geboden aan ontwikkelingen / experimenten in de kunst.

Samenwerking

Om haar doelen te verwezenlijken wil [KidOR] samenwerken met alle groeperingen en organisaties die gelijkgestemde doelen nastreven.

Beheer en onderhoud

Essentieel voor het opbouwen van de collectie kunstwerken in de openbare ruimte zijn het beheer en onderhoud. Hiervoor is de gemeentelijke Commissie Beeldeninspectie verantwoordelijk.

Recente informatie

Website: www.kidor.nl